

ÇOCUK ve OKUL

Çocuklar ve çocuğu olan aileler hayatlarının herhangi bir döneminde ister istemez okulla tanışırlar. Bu tanışma bazen kreş eğitimi ile 2 yaşında, bazen de ilkokul dönemi ile birlikte olur. Çocuğun okula başlaması, çocuk için olduğu kadar ebeveynler için de önemli bir olaydır. Okula başlama yaşı, okul seçiminde dikkat edilmesi gereken konular, çocuğun okula gitmek istememesiyle nasıl baş edileceği, hangi aşamada uzmana danışılacağı konusunu 'çocuk ve okul' deyince akla gelen önemli konulardır. Bu makalede bu sorulara cevap verilecektir.

Çocuklar Ne Zaman Okula Başlamalıdır?

Genel olarak değerlendirildiğinde çocuğun hayatının ilk 3 yılını annesi ile geçirmesi beklenir. Bu dönem bağlanma dönemidir ve anne ile çocuk arasındaki bağın kurulması açısından çocuğun anne ile birlikte olması önemlidir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda 36 aylık döneme kadar, çocuğun sabit bir bakıcı ile zaman geçirmesi beklenir. Kısacası 3 yaşına kadar çocuklar için kreş ya da okulu düşünmeyip, çocuğa annenin ya da sabit bir bakıcının bakmasını sağlamak daha doğrudur.

Çocuğun ilk anaokulu ve kreş deneyimi çocuk 36 ayı geride bıraktıktan sonra yavaş yavaş başlayabilir. Özellikle şehirde, apartman dairesinde yaşayan ve oyun arkadaşı olmayan çocukların 3 yaşını tamamladıklarında anaokuluna gitmeleri önerilebilir. Ancak bu yaş çocuklarının haftada 2 veya 3 gün okula gitmesi daha doğru olacaktır. Bu okulda çocuğa bir eğitim uygulanmamalı, bunun yerine çocuğun daha çok oyun gruplarına katılması sağlanmalıdır.

48 ayla birlikte çocuklar tam günlük bir anaokulu programına yazdırılabilirler. Bu yaş çocukları, artık anaokulunda kavramların, şekillerin, renklerin, ya da bir başka yabancı dilin öğretildiği bir programa tabi olabilirler. Bununla birlikte bu yaş döneminde yoğun öğretimi esas olan programlardan kaçınmak gerekir.

60 ay civarındaki çocuklar anasınıfı öğrencisi olarak kabul edilirler. Ana sınıflarında birinci sınıfa hazırlığı içeren bir eğitim programı uygulanır. İlkokul deneyiminden önce her çocuğu ana sınıfa göndermek faydalı olacaktır. Çünkü çocuk anasınıfında okulu, kuralları, öğrenmeyi deneyimleyecek ve birinci sınıfa daha sağlıklı bir başlangıç yapabilecektir.

66 aylıktan itibaren çocuklar ilkokul çağına girer. Bu dönemde okula gitmek zorunludur. Bu nedenle çocuğun okul hayatı ister istemez başlar. 66-69 ay arasındaki çocuklar veli dilekçesi ile eğitime bir yıl geç başlayabilirler. 69-72 ay arasındaki çocukların okula başlaması ise doktor raporu ile bir yıl ertelenebilir. 72 aya ulaşmış bir çocuğun her durumda okula başlama zorunluluğu vardır.

Okul Seçiminde Nelere Dikkat Edilmelidir?

Okul seçimi sadece özel okulu tercih eden aileler için geçerli bir konudur. Devlet okulunda okuyacak öğrencilerin gidecekleri okullar ve öğretmenleri resmi olarak devlet tarafından belirlenmektedir. Sistem gereği öğrenciler kendi ikamet adreslerine en yakın okula kayıt edilmektedir. Çocuğun öğretmeni ise okul başlamadan önce yapılan kura ile belirlenmektedir. Burada okul seçiminden söz edildiğinde, sadece özel okul tercihinde bulunurken dikkat edilmesi gereken hususlara dikkat çekilmiştir.

Okul seçiminde dikkat edilmesi gereken ilk nokta okulun sunduğu eğitim sistemidir. Fiziksel imkanlar bir yere kadar eğitime katkı sunmaktadır. Halbuki, öğrenciyi doğru eğitimle buluşturacak olan okulun eğitim yaklaşımıdır. Bu nedenle aileler öncelikle okulun eğitim yaklaşımını, öğretmenlerin mesleki tecrübe ortalamasını, okuldaki psikolojik hizmetlerin durumunu, disiplin-ceza konularına yaklaşım şekillerini, öğretim yöntemlerini, farklı yetenekleri nasıl ele aldıklarını, resim-müzik-beden eğitimi gibi derslere verilen önemi, okulun çeşitli branşlarda elde ettiği derece ve ödülleri dikkate alabilirler.

Eğitim sistemi ve öğretmen yeterlilikleri konusunda yeterli güveni elde ettikten sonra okulun fiziki şartları göz önüne alınabilir. Spor salonları, havuz, laboratuvarlar, atölye odaları incelenebilecek fiziki başlıklardır.

Çocuğun Okula Gitmek İstememesi Nedendir?

Okul hayatı çocuk için yeni bir hayatın başlangıcıdır. O zamana kadar evde istediği saatte kalkan, istediği saatte yatan, canı isteyince oynayan, çizgi film seyreden, annesinin göz bebeği olan çocuk, okulla birlikte tahtından da inmek zorunda kalır. Çünkü evde çocukların taleplerine göre bir düzen kurulurken, okul hayatında çocuk özel değil, diğerlerinden biri olur. Bu durum çocuklara başlangıçta zor gelir ve bu nedenle okula gitmek istemeyebilirler. Bunun yanında evde kurallara uyma alışkanlığı kazanamamış çocuklar, kuralların bol olduğu okula ayak uydurmakta zorlanırlar. Dışarı çıkmak için zili beklemek, sırasından kalkmak için izin almak gibi fiiller hep kurallı işlemlerdir. Bu yüzden evde yeteri kadar sınır eğitimi almamış çocuklar da okula gitmek istemeyebilirler.

Bazı çocukların anneleri aşırı kaygılı olur. Bu anneler çocuklarını bir türlü kendilerinden ayrı bir yere bırakamazlar. Çocuklarını gözleri ile görmediklerinde başlarına kötü bir şeyler gelmiş olduğunu düşünüp endişelenirler. Bu annelerin çocukları da annelerinin duygularını kopyalar ve hisseder. Bu nedenle annelerinden ayrıldıklarında onlar da huzursuz olurlar. Bu çocukların okula alışabilmesi için öncelikle annelerinin sakin olmayı başarması gerekmektedir.

Kısacası ilk haftalarda çocukların okula gitmek istememesi beklenen bir durumdur. Bu nedenle ilk 1-2 hafta boyunca ebeveynlerin okula alışması için çocuğu ile birlikte okula gitmesinde sakınca yoktur. İki haftanın sonrasında ebeveynin artık kendi kaygılarını da kontrol altına alarak çocuğu ile okula

gitmeyi bırakması beklenir. İki haftadan sonra çocuk istemese de kararlı bir şekilde çocuk okula götürülmeli ya da servise bindirilmelidir. Bir ayın sonuna gelindiğinde ise çocukların çoğunun okula alışması beklenmektedir.

Çocuklar Okulun İlk Günlerinde Neler Yaşar?

Çocuklar okulun ilk günlerinde belirsizlik, güvensizlik, tedirginlik, terk edilme ve kaygı duygularını yoğun olarak yaşarlar. Anneden ayrılmak, yeni bir ortama girmek, kalabalık sınıflar, arkadaşsızlık, yoğun koridorlar gibi sebepler bu duygulara neden olabilmektedir. Bu duygusal belirtilere karın ağrısı, iştahsızlık, ateş, kusma gibi fiziksel belirtiler de eklenebilir.

Çocukların okulun ilk günlerinde yaşadıkları endişeler ve korku gibi duyguların sevgi ve merhametle çözülebilir. Bu kaygı ve korkular doğru yaklaşım sergilenmediğinde derinleşebilecektir. Başlangıçta uyum sorunları olarak nitelendireceğimiz alışma süreci, sonrasında bir psikolojik rahatsızlığa yol açabilir. Bu durum akademik başarısızlığı, öğretmen ve aileye karşı güven kaybını beraberinde getirebilir.

Okul Reddi Nedir, Nedenleri Nelerdir?

Okulun başlamasının üzerinden 1 ay geçmesine rağmen çocuk hala okula gitmek istemiyorsa, bu durum "okul reddi" olarak tanımlanır. Bu durumda bir uzmana danışıp yardım almak gerekir. Çünkü çocuğun okulu reddetmesinin ardında psikolojik nedenler olabilmektedir. Bu nedenler kısaca şöyledir:

- Bazı çocuklar annelerine çok bağlı olurlar. Anneleri de onlara. Bu çocuklar annelerinden hiç ayrılmak istemezler. Anneden ayrıldıklarında tek başına yapamayacaklarını, ayakta kalamayacaklarını düşünürler. Bu durum onları aşırı derecede kaygılandırır ve bunun sonucu olarak şiddetli şekilde ağlar ve bağırırlar. Okula bir türlü alışamazlar.
- Bazı çocuklar annelerinden ayrılırsalar bile kalabalık ortamlardan korkar ve çekinirler. Toplum tarafından kendilerine zarar verileceğini düşünürler. Bunun sonucu olarak diğer çocukların arasına girip kaynaşamazlar. Toplum içinde kendilerine yöneltilen dikkatten rahatsız olurlar. Okul ise oldukça kalabalık bir ortam olduğu için bu çocuklar okula ve sınıfa asla girmek istemezler.
- Bazı çocuklarda anneden ayrılınca ya da kalabalığa girince değil, genel bir kaygı hali yaşarlar. Bu çocuklar hayattaki olumsuz olaylardan çok çabuk etkilenip, tüm olumsuz durumlardan kaygılanırlar. Olumsuz bir haber duyduklarında, bu olayın kendi başına geleceğini endişesini taşırlar. Sürekli zihinleri felaket senaryosu üretir. Deprem, sel, ölüm haberlerinden çabuk etkilenirler. Sürekli başlarına kötü bir şey geleceği endişesi yaşarlar. Bu çocuklar da okula adapte olmakta zorlanırlar.

- Bazı çocuklarda takıntılı ve saplantılı düşünceler görülür. Bu çocuklar elinin kirlenmesinden, ona dokunulmasından, bazı seslerden, tozdan, ıslaklıktan, düzensizlikten çok rahatsız olurlar. Okul gibi kontrol edemedikleri bir ortam, onların takıntılı ve saplantılı düşüncelerini tetikleyebilir ve bu nedenle okula gitmek istemeyebilirler.
- Bazı çocuklar yaşanan olumsuz olaylar nedeni ile okul öncesi dönemde aşırı derecede çökkün, mutsuz olabilirler. Genel bir isteksizlik, bıkkınlık, enerji düşüklüğünün hâkim olduğu bu çocuklara her gün okula gitmek zor gelebilir.
- Bazı çocuklar, okulda yaşadıkları bir kısım olumsuz deneyimlerden sonra sadece okulda görülen bir korku görülebilir. Okulda yaralanan, tartaklanan, öğretmenin kötü bir muamelesine maruz kalan çocuklarda okula karşı bir korku gelişebilir. Bu yoğun korku nedeni ile çocuklar okula gitmek istemeyebilirler.

Yukarıda sayılan bu nedenler psikolojik nedenlerdir. Çocuğun okul reddinin çözülebilmesi için bu psikolojik problemlerin çözümlenmesi gerekir. Bu nedenle 1 ay geçmesine rağmen okula alışamayan çocuklar için bir uzmana danışıp okul reddinin gerçek nedenini öğrenmek ve bu neden üzerine çalışmak gerekir.

Çocukların Okula Alışması Nasıl Sağlanır?

Çocukların, okul başlamadan önce, farklı zamanlarda gideceği okulu ziyaret edip okulu tanıması okul reddini aşmak için önemlidir. Bu ziyaretlerde sınıflar, sıralar, koridorlar, kantin ve tuvaletler çocuğa gösterilerek çocukların ortama alışması sağlanabilir. Teneffüs, öğretmen gibi kavramlar çocukların anlayacağı dilde onlara anlatılabilir. Okul başladığında ise onları okula kimin götüreceği, kimin alacağı, servisle mi geleceği mutlaka çocuklara oyuncaklar yoluyla anlatılmalıdır.

Anne ve babanın çocuğun okula gitmesi ve alışması konusunda fikir birliği içinde olması, aynı tutumu benimsemesi çok önemlidir. Ebeveynlerden birinin farklı tutumu, “Çok ağlıyor, bırakın gitmesin” diye yaklaşması çocuğun direncini daha da artırır.

İlk haftalarda annenin çocuğun yanında bulunması çocuğun okula uyumuna destek verir. Ancak anne zamanla okulda kaldığı süreyi ve azaltmalı ve çocukla çocuğa mekânsal olarak daha da uzaklaşmalıdır. İlk 2 haftadan sonra annenin artık okuldan ayrılmış olması beklenir. Bundan sonraki süreçte çocuk dirense de, ağlasa da, inatçı davransa da okula gönderilmelidir. Burada aile kararlı ve sabırlı bir tutum sergilemelidir. Çocuğun ağlamasına merhamet göstererek onu okula göndermemek ona verilen bir ödül olur. Bu durum okula uyumunu zorlaştırır. Çünkü çocukları kısa bir ağlamanın ardından genelde okula adapte olmaktadır.

Okula uyum sağlamakta zorlanan çocuklarda bir diğer çözüm olarak sınıf öğretmeni ile işbirliğine gidilebilir. Annenin çocuğu ile birlikte okulda kalmayı bırakmasından sonra öğretmenin göstereceği birazcık ilgi çocuğun okula uyumunu kolaylaştırır. Aynı şekilde okulların rehber öğretmenlerinden de bu konuda bilgi alınabilir. Okulun ilk günlerinde oyun-ödev dengesini doğru kurmak çocuğun okulu benimsemesini kolaylaştırır. Çocuk, okulu tüm oyun vaktini elinden alan bir nesne olarak görürse okula karşı soğur. Bu nedenle çocuklar okula tamamen alışana kadar ödevler, dersler üzerinde çok durulmamalıdır.

İlk 1 ay sonrasında çocuk hala okula giderken ağlıyorsa, o zaman bir uzmana danışılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, İlk günlerde ve haftalarda “çocuk alışmadı” diyerek çocuğu okul göndermekten vazgeçmek, aynı sorunun ilerleyen vakitlerde yeniden tekrarlamasına neden olabilir.

Özetle, okula başlama çocuk ve aile için önemli bir deneyimdir. Anneden ayrılmanın, ev dışında uzun vakit geçirmenin, kuralların olduğu bir ortamda yaşamının ilk adımıdır. Çocuğun ilk yaşadığı okul deneyimi sonraki tüm okul hayatını etkileyecektir. Bu nedenle aileler çocuklarının okulla ilgili süreçlerini özenle yürütmeli, eğitim hayatlarında sık okul değişikliğinden kaçınmalıdır.

Okulun ilk bir ayında çocuklar okula uyum sağlamakta zorlanabilirler ve bu gayet normal bir durumdur. Bu dönemde ebeveynlerin gittikçe azalan vakitlerle okulda kalmaları, öğretmenlerin sıcak yaklaşımları çocukları destekler ve rahatlatır. Bir aylık sürenin sonucunda çocuk hala okula alışamadıysa bir uzmandan yardım almak yerinde olur.

Pedagoji Derneği
Dünyamızda Çocuk Var!

